

Μαρούσι, 07 Φεβρουαρίου 2024

Αγαπητή κυρία Πρόεδρε, αγαπητέ κύριε Γεν. Γραμματέα,

Σας ευχαριστώ πολύ για την ευκαιρία που μου δίνεται να σας μεταφέρω τις απόψεις της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας σχετικά με το επίκαιρο θέμα των στειρώσεων.

Η ύπαρξη αδέσποτων ζώων αποτελεί ένα παγκόσμιο πρόβλημα, το οποίο είναι εντονότερο στις χώρες όπου οι κλιματικές συνθήκες είναι σχετικά ήπιες και επιτρέπουν τη διαβίωση τους στο εξωτερικό περιβάλλον. Το καινούργιο νομοθετικό πλαίσιο, προσπαθεί να επιλύσει το τεράστιο αυτό το πρόβλημα της πατρίδας μας, έχοντας τις καλύτερες των προθέσεων.

Η διαχείριση των αδέσποτων ζώων, οι διαδικασίες ορθής στειρώσης και οι μέθοδοι αντισύλληψης των ζώων συντροφιάς είναι θέματα τα οποία αφορούν την παγκόσμια κτηνιατρική κοινότητα και τους διεθνείς επιστημονικούς φορείς όπως η Ευρωπαϊκή Κτηνιατρική Εταιρεία Αναπαραγωγής Ζώων Συντροφιάς. Από την μέχρι σήμερα εμπειρία μου ως μέλος της επί 20ετία και ως Πρόεδρός της από το 2017 έως και το 2022, το μέτρο της υποχρεωτικής στειρώσης των δεσποζόμενων ζώων δεν εφαρμόζεται σε καμία χώρα της Ευρώπης.

Η Παγκόσμια Κτηνιατρική Εταιρεία Ζώων Συντροφιάς (World Small Animals Veterinary Association, WSAVA) συγκρότησε το 2021 επιτροπή εμπειρογνομόνων και ειδικών από την παγκόσμια Κτηνιατρική Ακαδημαϊκή κοινότητα, με αντικείμενο την παροχή διευκρινήσεων και οδηγιών στα θέματα που αφορούν στις διάφορες χειρουργικές και μη μεθόδους ελέγχου αναπαραγωγής των ζώων συντροφιάς, τα οφέλη αλλά και τις παρενέργειες τους.

Η σύνταξη των κατευθυντήριων οδηγιών, ένα ιδιαίτερα εκτενές έγγραφο 380 περίπου σελίδων, ολοκληρώθηκε προς το τέλος του Σεπτεμβρίου του 2023 και σύντομα θα δημοσιευθεί.

Παρακάτω παρουσιάζεται μια πολύ σύντομη περίληψη των συμπερασμάτων και των συστάσεων της συγκεκριμένης επιτροπής, όπως αυτά παρουσιάστηκαν από τον Πρόεδρό της καθ. Romagnoli Stefano, σε πρόσφατο επιστημονικό συνέδριο που έλαβε χώρα στην Αθήνα (Αθήνα, 4 Νοεμβρίου 2023, Ελληνική Εταιρεία Κτηνιάτρων Ζώων Συντροφιάς):

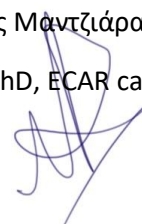
- *Η αφαίρεση των γονάδων στους θηλυκούς σκύλους μπορεί να έχει ευεργετική επίδραση, όπως η πρόληψη νόσων των γεννητικών οργάνων (πυομήτρα, όγκοι της μήτρας και της κόλπου), πρόληψη μη επιθυμητών κυοφοριών και μείωση του κινδύνου εμφάνισης όγκων του μαστού. Η γοναδεκτομή μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αντιμετώπιση της πρόπτωσης του κόλπου καθώς και της αντίστασης στην ινσουλίνη σε περιπτώσεις σακχαρώδους διαβήτη. Η γοναδεκτομή ενδέχεται επίσης να συνιστάται σε περιπτώσεις συμπεριφορικών προβλημάτων λόγω ψευδοκύησης και σε περιπτώσεις μητρικής επιθετικότητας.*
- *Στους αρσενικούς σκύλους, η αφαίρεση των γονάδων προλαμβάνει νόσους των αναπαραγωγικών οργάνων, όπως η καλοήγητος υπερπλασία του προστάτη, παθήσεις των όρχεων και νεοπλασιών των περιπρωκτικών αδένων. Η επιθετική συμπεριφορά που σχετίζεται με την τεστοστερόνη μπορεί να βελτιωθεί μετά τη γοναδεκτομή.*
- *Η συνιστώμενη ηλικία για την στειρώση εξαρτάται από την αιτία, τη φυλή και δεν θα πρέπει ποτέ να πραγματοποιείται πριν από την εφηβεία.*
- *Η γοναδεκτομή μπορεί να προδιαθέτει στην ανάπτυξη ορισμένων όγκων σε αρσενικούς και θηλυκούς σκύλους, όπως για παράδειγμα μαστοκυττωμάτων, νεοπλασμάτων των μεταβατικών κυττάρων, οστεοσαρκωμάτων, λεμφωμάτων και αιμαγγειοσαρκωμάτων. Έχει επίσης συσχετισθεί με την αυξημένη εμφάνιση*

ορθοπεδικών προβλημάτων. Ποσοστό 5-20% των θηλυκών σκύλων εμφανίζει ακράτεια ούρων οποιαδήποτε στιγμή μετά τη γοναδεκτομή. Η πιθανότητα εμφάνισης παχυσαρκίας, υποθυρεοειδισμού, υπερφλοιοεπινεφριδισμού και ορισμένων ασθενειών του ανοσοποιητικού συστήματος αυξάνεται μετά τη γοναδεκτομή. Σε ορισμένες περιπτώσεις μετά τη γοναδεκτομή μπορεί να αυξηθούν τα περιστατικά επιθέσεων κατά αγνώστων αλλά και μελών της οικογένειας. Η προεφηβική γοναδεκτομή αυξάνει τα συμπεριφερικά προβλήματα. Η προεφηβική γοναδεκτομή μπορεί να προκαλέσει περικοιλική δερματίτιδα και επαναλαμβανόμενες ουρολοιμώξεις.

- Στις περιπτώσεις όπου επιβάλλεται η στείρωση και η γοναδεκτομή θα μπορούσε να προκαλέσει κάποιο/κάποια από τα παραπάνω προβλήματα ή άλλοι παράγοντες (ηλικία, μέγεθος, παχυσαρκία, φυλή, προβλήματα υγείας) δεν επιτρέπουν την ασφαλή χειρουργική προσέγγιση, θα πρέπει να εξετάζονται εναλλακτικές, μη επεμβατικές μέθοδοι ορμονικού ελέγχου.
- Σε ό,τι αφορά τα ζώα καταφυγίου και τα αδέσποτα ζώα, η γοναδεκτομή παραμένει μια επιστημονικώς αποδεκτή λύση, καθώς αποτρέπει την περαιτέρω αναπαραγωγής τους και αυξάνει τις πιθανότητες υιοθεσίας τους. Η αποτελεσματικότητα και η ασφάλεια λιγότερο επεμβατικών τεχνικών όπως η υστερεκτομή, η βαζεκτομή και (στις γάτες) η επιδιδυμεκτομή είναι υπό διερεύνηση.
- Οι καλύτερες στρατηγικές ελέγχου της αναπαραγωγής σε σκύλους και γάτες είναι αυτές που έχουν τα καλύτερα αποτελέσματα, ικανοποιούν τις αιτήσεις των ιδιοκτητών και ταυτόχρονα έχουν τις λιγότερες μακροπρόθεσμες παρενέργειες στην υγεία των ζώων.
- Υπάρχουν ισχυρές επιστημονικές ενδείξεις ότι τα μη νεοπλασματικά και νεοπλασματικά νοσήματα που σχετίζονται με τη γοναδεκτομή είναι πιο κοινά ιδίως σε μεγάλους και γιγαντιαίους σκύλους. Δεν υπάρχουν ακόμη αρκετά δεδομένα για να υποστηρίξουν κάτι παρόμοιο σε σκύλους μικρού και μεσαίου μεγέθους.
- Για τα ιδιόκτητα κατοικίδια ζώα, η απόφαση για τη γοναδεκτομή θα πρέπει να λαμβάνεται μετά από την σωστή ενημέρωση του ιδιοκτήτη και λαμβάνοντας υπόψη το είδος, το φύλο, τη φυλή, τον σκοπό και τον τρόπο ζωής του κατοικίδιου, καθώς και των οικονομικών παραγόντων.
- Οι μέθοδοι για τον έλεγχο της αναπαραγωγής στο περιβάλλον του καταφυγίου μπορεί να διαφέρουν από εκείνες των ιδιόκτητων ζώων. Οι αποτελεσματικές στρατηγικές για τον περιορισμό της αναπαραγωγής των αδέσποτων σκύλων και γάτων απαιτούν κόστος και εργασία και συχνά θεωρούνται ως αμφιλεγόμενες. Ο ρόλος των κτηνιάτρων είναι κομβικός για να ενημερώσουν τους πολιτικούς και τους πολίτες που υιοθετούν κατοικίδια για όλες τις εναλλακτικές μεθόδους ελέγχου της αναπαραγωγής των ζώων συντροφιάς, με τις λιγότερες πιθανές μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στην υγεία τους.

Στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε περαιτέρω διευκρίνηση,

Γιώργος Μαντζιάρας,
DVM, PhD, ECAR cand.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Πρακτικά Ημερίδας «Περί στείρωσεων», 4 Νοεμβρίου 2023, Αθήνα, ΕΛΕΚΖΣ
<https://hcavs.gr/drasthriothtes/hmerides/peri-steiroseon>

Benka, V. A., Scarlett, J. M., Sahrman, J., Rieke, K., Briggs, J. R., Ruple, A., Zawistowski, S., Morrison, J. A., Spofford, N., & Romagnoli, S. (2023). Age at gonadectomy, sex, and breed size affect risk of canine overweight and obese outcomes: a retrospective cohort study using data from United States primary care veterinary clinics. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 261(9), 1316-1325. Retrieved Sep 14, 2023, <https://doi.org/10.2460/javma.22.12.0596>

Bennett, P. F., Taylor, R., Williamson, P. (2018) Demographic risk factors for lymphoma in Australian dogs: 6201 cases. *Journal of Veterinary Internal Medicine* 32, 2054–2060.

Bleser, B. de, Brodbelt, D. C., Gregory, N. G. et al. (2011) The association between acquired urinary sphincter mechanism incompetence in bitches and early spaying: a case-control study, *Veterinary journal* (London, England : 1997) 187, 42–47.

Brandli, S.P.; Palm, J.; Kowalewski, M.P.; Reichler, I.M. Long-term effect of repeated deslorelin acetate treatment in bitches for reproduction control. *Theriogenology* 2021, 173, 73-82. <https://doi.org/10.1016/j.theriogenology.2021.07.015>

Cavalca, A. M. B., Brandi, A., Fonseca-Alves, R. H., Laufer-Amorim, R. and Fonseca-Alves, C. E. (2022) 'P-Glycoprotein and Androgen Receptor Expression Reveals Independence of Canine Prostate Cancer from Androgen Hormone Stimulation', *International journal of molecular sciences*, vol. 23, no. 3.

Cooley, D. M., Beranek, B. C., Schlittler, D. L., et al. (2002) Endogenous gonadal hormone exposure and bone sarcoma risk. *Cancer epidemiology, biomarkers & prevention* 11, 1434–1440.

Crawford HM, Calver MC, Fleming PA. A Case of Letting the Cat out of The Bag—Why Trap-Neuter-Return Is Not an Ethical Solution for Stray Cat (*Felis catus*) Management. *Animals*. 2019; 9(4):171. <https://doi.org/10.3390/ani9040171>

Duerr, F. M., Duncan, C. G., Savicky, R. S., et al. (2007) Risk factors for excessive tibial plateau angle in large-breed dogs with cranial cruciate ligament disease. *Journal of the American Veterinary Medical Association* 231, 1688–1691.

Ettinger, A. M., Gust, S. K., Kutzler, M. A. (2019) Luteinizing hormone receptor expression by nonneoplastic and neoplastic canine lymphocytes. *Am J Vet Res* 80, 572–577.

Farhoody, P., Mallawaarachchi, I., Tarwater, P. M., et al. (2018) Aggression toward Familiar People, Strangers, and Conspecifics in Gonadectomized and Intact Dogs. *Frontiers in veterinary science* 5, 18.

Fontaine, E.; Fontbonne, A. Clinical use of GnRH agonists in canine and feline species. *Reprod Domest Anim* 2011, 46, 344-353. <https://doi.org/10.1111/j.1439-0531.2010.01705.x>

Goericke-Pesch, S., Georgiev, P., Atanasov, A., Albouy, M., Navarro, C., & Wehrend, A. (2013a). Treatment of queens with a GnRH- agonist implant containing 4.7 mg deslorelin in estrus and after estrus—hormonal response, duration of efficacy and reversibility. *Theriogenology*, 79, 640–646.

- Knapp, D. W., Glickman, N. W., DeNicola, D. B., Bonney, P. L., Lin, T. L. and Glickman, L. T. (2000) 'Naturally-occurring canine transitional cell carcinoma of the urinary bladder A relevant model of human invasive bladder cancer', *Urologic oncology*, vol. 5, no. 2, pp. 47–59.
- Kutzler, M. A. (2020) Gonad-sparing surgical sterilization. *Frontiers in Veterinary Science* 7, 1-3
- Levy, J. K., Mansour, M., Crawford, P. C., et al. (2005). Survey of zona pellucida antigens for immunocontraception of cats. *Theriogenology* 63(5), 1334–1341
- Levy, J. K., Friary, J. A., Miller, L. A., et al. (2011). Long-term fertility control in female cats with GonaCon™, a GnRH immunocontraceptive. *Theriogenology* 76(8), 1517–1525
- McCarthy, R. J. (2019) Traditional surgical and laparoscopic vasectomy in dogs and cats. *Clinical Theriogenology* 11, 243-247
- Mejia, S. Duncan, C. Iodence, A., et al. (2020) Evaluation of completeness of resection of the glandular portion of the uterus with hysterectomy in dogs- A pilot study. *Animal Reproduction Science* 219,106527
- Ochoa, J. S., Favre, R. N., García, M. F., et al. (2023). Immunocontraception of male domestic cats using GnRH vaccine Improvac. *Theriogenology* 198, 211–216
- Oliveira, E. C., Fagundes, A. K., Melo, C. C., et al. (2013). Intratesticular injection of a zinc-based solution for contraception of domestic cats: a randomized clinical trial of efficacy and safety. *Veterinary Journal* 197(2), 307–310
- Okkens AC, Kooistra HS, Nickel RF – Comparison of long-term effects of ovariectomy vs ovariohysterectomy in bitches. *J Repr Fert Suppl* 51, 227-231, 1997
- Read JL, Dickman CR, Boardman WSJ, Lepczyk CA. Reply to Wolf et al.: Why Trap-Neuter-Return (TNR) Is Not an Ethical Solution for Stray Cat Management. *Animals*. 2020; 10(9):1525. <https://doi.org/10.3390/ani10091525>
- Romagnoli S - Progestins to control feline reproduction: Historical abuse of high doses and potentially safe use of low doses. *J Feline Med Surg* 17 (9): 743-52 doi: 10.1177/1098612X15594987. 2015
- Romagnoli S, Ferrè-Dolcet Lluís – Reversible control of reproduction in queens: mastering the use of reproductive drugs to manipulate cyclicity. *Journal of Feline Medicine and Surgery* 24:, 853-870, 2022 <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1098612X221118754>
- Romagnoli S, Lopate C – Reproductive Endocrinology and Breeding Management of the Bitch. In: *The Textbook of Veterinary Internal Medicine*. Editors: Ettinger S, Feldman E, Cote E. 2017, 8th Edition., Elsevier, Vol. 2, Section XXII pp 1845-1859
- Romagnoli S, Stelletta C, Milani C, Gelli D, Falomo ME, Mollo - Clinical use of deslorelin for the control of reproduction in the bitch. *Reproduction in Domestic Animals*, 44 (Suppl. 2):36-39, 2009
- Romagnoli, S., Diana, A., Ferré-Dolcet, L., Fontaine, C., Milani, C. - Chronic Use of Deslorelin in Dogs: Six Cases (2005–2022) *Animals*, 13(2), 265, 2023

- Teske, E., Naan, E. C., van Dijk, E. M., van Garderen, E. and Schalken, J. A. (2002) 'Canine prostate carcinoma: epidemiological evidence of an increased risk in castrated dogs', *Molecular and cellular endocrinology*, vol. 197, 1-2, pp. 251–255.
- Torres de la Riva, G., Hart, B. L., Farver, T. B., Oberbauer, A. M., Messam, L., Willits, N. and Hart, L. A. (2013) 'Neutering dogs: effects on joint disorders and cancers in golden retrievers', *PLoS ONE*, vol. 8, no. 2, e55937.
- Trigg, T.E.; Doyle, A.G.; Walsh, J.D.; Swangchan-uthai, T. A review of advances in the use of the GnRH agonist deslorelin in control of reproduction. *Theriogenology* 2006, 66 (6–7), 1507-1512. <https://doi.org/10.1016/j.theriogenology.2006.02.037>.
- Vargas-Pino, F., Gutiérrez-Cedillo, V., Canales-Vargas, E. J., et al. (2013). Concomitant administration of GonaCon™™ and rabies vaccine in female dogs (*Canis familiaris*) in Mexico. *Vaccine* 31(40), 4442–4447
- Vansandt, L. M., Meinsohn, M. C., Godin, P., et al. (2023). Durable contraception in the female domestic cat using viral-vectored delivery of a feline anti-Müllerian hormone transgene. *Nature Communications* 14(1), 3140
- Wolf PJ, Rand J, Swarbrick H, Spehar DD, Norris J. Reply to Crawford et al.: Why Trap-Neuter-Return (TNR) Is an Ethical Solution for Stray Cat Management. *Animals*. 2019; 9(9):689. <https://doi.org/10.3390/ani9090689>
- Zink, M. C., Farhooody, P., Elser, S. E., Ruffini, L. D., Gibbons, T. A. and Rieger, R. H. (2014) 'Evaluation of the risk and age of onset of cancer and behavioral disorders in gonadectomized Vizslas', *J Am Vet Med Assoc*, vol. 244, no. 3, pp. 309–319.
- Zink, C., Delgado, M. M. and Stella, J. L. (2023) 'Vasectomy and ovary-sparing spay in dogs: comparison of health and behavior outcomes with gonadectomized and sexually intact dogs', *J Am Vet Med Assoc*, pp. 1–9.